

✿ BUDAVÁRI ✿

2022. 11. ✿ III. ÉVF. 9. SZÁM

SÉTÁK

TÁJÉKOZTATÓ ÉS KULTURÁLIS
MAGAZIN

A VÁR MOST MÉG INKÁBB RAGYOG

BESZÉLGETÉS MARCO ROSSI SZÖVETSÉGI KAPITÁNNYAL

Események:

15 éves a Budapest Bár

Bokrétaünnep

a Dísz téren

Léleket:

Ki volt Antonio Bonfini?

NHP
NEMZETI
HAUSZMANN
PROGRAM

**BUDAVÁRI
PALOTANEGYED**

KEDVES OLVASÓ!

*Fodor Gergely
kormánybiztos,
a Várkapitányság vezetője*

November elejére újabb mérföldkőhöz értünk a Nemzeti Hauszmann Program megvalósítása során. Elértük az egykori Honvéd Főparancsnokság szerkezetének legmagasabb pontját, ahová a régi szokás szerint a bokrétát is elhelyeztük az építők tiszteletére.

127 évvel ezelőtt, 1895 októberében már tartottak itt egy hasonló bokrétaünnepet. Kallina Mór tervei szerint a mesterek akkor készültek el az eredeti épülettel, amelyet aztán a háború és a kommunisták pusztításai sem kíméltek. A helyreállításra csaknem 60 évet kellett várunk: az évtizedekig torzoként álló épület hamarosan visszanyeri eredeti, századfordulós formáját, és modern látogatóközpontként nyílik meg újra.

Bízunk benne, hogy az új épület legalább annyira népszerű lesz, mint az eredeti formájában újjáépített Szent István-terem, ahol a közel-múltban köszönthettük százazredik vendégünket. 100 324. látogatóként pedig a magyar labdarúgó-válogatott szövetségi kapitányát, Marco Rossit láttuk vendégül, akinek azokról a korabeli olasz mesterekről is mesélünk, akik egy évszázaddal ezelőtt az eredeti terem megalkotásában részt vettek.

Kulturális programjaink közül ajánlom figyelmükbe szabadtéri fotókiállításunkat. Idén ünnepeljük a legendás zongoraművész, Cziffra György születésének 100. évfordulóját. Az emlékévé részeként *Árnyékból a fénybe* címmel nyílt szabadtéri fotókiállítás a Várkert Bazárban, amely a világhírű művész fordulatossága és lenyűgöző munkásságának állít emléket.

Hamarosan beköszönt az adventi időszak, amelyre mi is különleges családi programokkal és ünnepi nagykoncertekkel készülünk. Az adventi vasárnapokon a Várkert Bazár hagyományos ünnepi iparművészeti vásárába is várjuk mindazokat, akik valódi

értéket szeretnének ajándékozni szeretteiknek. A vásárban díjnyertes tervezők művészi munkái, a hazai iparművészet remekei várják a közönséget.

Meghitt adventi készülődést kívánok!

TARTALOM

LÉLEKZET

- 4 A Vár a történelem és a kultúra találkozóhelye
Beszélgetés Marco Rossival
- 24 Az álruhás király krónikása
Ki volt Antonio Bonfini?

KIRÁLYOK VÁRA

- 8 Mária Terézia negyven éve
Szellemi pezsgés a Várban

MŰSZÁK VÁRA

- 12 „Nemzeti léleknek tüzes ébresztője”
Virág Benedek

ÚJJÁSZÜLETÉSEK

- 16 Bokrétaünnepség a Dísz téren
Elérte a legmagasabb pontját az újjászülető
Honvéd Főparancsnokság épülete

ESEMÉNYEK

- 19 Nékem csak Budapest kell
Interjú Farkas Róberttel
- 23 Árnyékból a fénybe
Cziffra György életéről nyílt kiállítás

SÉTÁK

- 20 Mit mesél nekünk a Várkert Bazár?

AKTUÁLIS KÖZÉRDEKŰ INFORMÁCIÓK

- 22 Hírek a Budavári Palotanegyedből

BUDAVÁRI FINOMSÁGOK

- 26 A királynő edessége

KÖZELKÉPEK

- 27 Keresztrejtvény

BUDAVÁRI SÉTÁK, III. ÉVFOLYAM 9. SZÁM

Kiadja: Várkapitányság Integrált Területfejlesztési Központ Nonprofit Zrt. 1013 Budapest, Ybl Miklós tér 6., 1519 Budapest, Pf. 365
ISSN 2732-0855

Főszerkesztő: Körösi Gábor

Vezető szerkesztő: Tallér Edina Főmunkatárs: Csermely Gábor Vendégszerző: Habos Dorottya

A szerkesztőség munkatársai: Borbényi Györgyi, Gyarmati Krisztina, Igazság Arnold, Leitner Karina, Nagy Nándor, Németh Mónika, Sándor Zsolt, Serfőző Melinda, Virág Csilla Fotók: Kárász Karolina, Alamy, Fortepan, FSZEK, MTI, Nemzeti Sport, Shutterstock, Várkapitányság archívum, Wikimedia Commons

Fejlesztéseinket és programjainkat bárhol és bármikor figyelemmel kísérheti. Kövesse közösségi oldalainkat, tekintse meg *Budavári Történetek* című [online magazinműsorunkat](#) YouTube-csatornánkon, és [iratkozzon fel hírlevelünkre!](#)

hirlevel.nemzetihauszmannprogram.hu

A VÁR

A TÖRTÉNELEM ÉS A KULTÚRA TALÁLKOZÓHELYE

A Nemzeti Hauszmann Program keretében újjáépített Szent István-termet tavalyi megnyitása óta már több mint százezren látogatták meg, köztük 100 324.-ként Marco Rossi, a magyar labdarúgó-válogatott szövetségi kapitánya, aki korábban már többször járt a Budavári Palotanegyedben, azonban a Hauszmann Alajos tervei alapján újjászületett legendás helyiséget most látta először.

A mestert lenyűgözte a látvány.

✂ A Szent István-terembe látogató Marco Rossi emléklapot kapott Madaras Bencétől, a Várkapitányság vezérigazgatójától

Ködös őszi délutánon tünt fel az olasz szakember a budai Várban, amikor az egyébként messziről is impozáns Puskás Arénát körvonalakból sem lehetett felismerni.

„Tíz évvel ezelőtt kerültem a Budapest Honvédhoz vezetőedzőként, de már előtte is voltam a Budavári Palotanegyedben. 2009 januárjában jártam először Magyarországon. A feleségemmel és a barátainkkal jöttünk, emlékszem, hogy rengeteg hó esett akkor, és borzasztóan hideg volt. Öt óra körül lehetett, ittuk a délutáni kávékat, a hangulat a fagy ellenére is megvolt, a fantasztikus kilátás mindent felülírt. Ekkor jártam az Erzsébet-kilátóban is, amelyből a Várat és Budapestet más szögből is megcsodálhattuk. Azóta többször megfordultam itt, az évek során a városkép és a palota környezete is meg-

A Budavári Palota felújított Szent István-termének 100 324. látogatója volt az olasz edző.

változott. Felépült például a Puskás Aréna a pesti oldalon, amelyet szép időben innen messziről is látni. Jóleset érzéssel tölt el. Noha a vári környezet folyamatosan újjáépül, az érzés nem változott: ezen a helyen találkozik a történelem és a kultúra, feltölti az embert.”

Marco Rossi a szokásos eszpresszóját kortyolta. Fejcsóválva, hiszen kollégája lattét rendelt a Szent

István-terem alatt kialakított kávézóban, ami valódi szentségtörés egy olasz társaságában. „Naponta öt-hat kávé iszom, szigorúan eszpresszót, és délután ötnél később egy kortyot sem, mert este nem tudnék aludni tőle. Lattét inni ilyenkor, Szabó Gergőnek (a magyar válogatott sajtófőnöke – a szerk.) megbocsátom, de egy olasz nem tenne ilyet.”

Túl a Nemzetek Ligája-sikereken, de még a novemberi felkészülési mérkőzések előtt (az interjú októberben készült – a szerk.) azt gondolná az ember, most a pihenés időszakát éli a kapitány. Azonban hamar kiderült, hogy ez koránt sincs így. Bár a hétvégeje kissé máshogy alakult, ugyanis a Nápolyból Budapestre tartó járatát törölték, lendülete töretlen, amint tudott, repült „otthonról haza”.

„Magyarország a második otthonom. Az év 365 napjából háromszázat itt töltök, itt élek, itt dolgozom. Komolyan veszem a munkámat, mert szeretnék professzionális szintre emelni azt, ami elindult az elmúlt időszakban. A feladatom nem csak a válogatott meccseire korlátozódik. A nemzeti bajnokság javában tart, a csapatom nemzetközi mérkőzései között például a bajnokikon is részt veszek, figyelem az itthoni játéko-

saimat és az utánpótlást, az új lehetőségeket. Ezekből tudunk később építkezni.”

„Nincs sok idő pihenni ilyenkor ősszel. Noha szeptemberben lejátszottuk a meccseket, és november közepén lesz csak a következő, közte is folyamatosan tartjuk a kapcsolatot a játékosokkal. Elemezzük a fizikai felkészültségüket, követjük a teljesítményüket az OTP Bank Ligában, mert amennyire lehetséges, szeretnénk kicsit kísérletezni. Megadni a lehetőséget olyan játékosoknak, akik esetleg ezekben a hetekben, hónapokban képesek kiemelkedő teljesítményt nyújtani, de még nem kaptak tőlünk lehetőséget arra, hogy megmutassák, mire képesek. Ezen van most a fókusz, a stábommal törekszünk arra, hogy valamennyi hazai mérkőzésen ott legyünk, mert ez alapozza meg a döntést, hogy kit hívok be később a válogatottba. Mindenkit követünk itthon és külföldön is, a lehetőség tehát minden magyar játékosnak adott.”

Rossi éppen ezért Budapest mellett gyakran megfordul az NB I.-es vidéki klubok városaiban. Kevés szabadidejében feleségével is szeret utazni, de nem tartja magát turistatípusnak, leginkább a sétákat preferálja.

„Amióta itt élek, Budapest mindennap változik. Elég csak körbenézni a városban, mindenhol dolgoznak, építik, szépítik, újítják a tereket. A fő látványosságokat visszaépítik, hogy az épületek múltbeli szépségükben tündökölhessenek. Korábban is úgy gondoltam, hogy a magyar főváros a legszebbek között van, de amikor az utcákon sétálok, úgy érzem, jó itt lenni akkor is, ha nem csinász semmi különösöt, minden reggel új élményt ad.”

„A Vár most még inkább ragyog, és ahogy nézem, ez még messze

akár egy-egy erőnléti edzés vezényléséhez is. A felvetést, hogy tarthatna itt is erőnléti tréningeket, mosolyogva utasította vissza a szakember.

„Biztos jó lenne! De szövetségi kapitányként kevés időm van a játékosok fizikumával foglalkozni. A fiúk edzettsége a klubok feladata. Ha klubedző lennék, izgalmas lehetőséget látnék a helyben.”

„Általánosságban véve elégedett vagyok a válogatott játékosok jelenlegi fizikai állapotával. Jó fizikum nél-

kül nem is lehetne elérni azokat az eredményeket, amelyekre képesek voltak az elmúlt hónapokban, de amit talán ennél is fontosabb, hogy igazi csapatot alkotnak, és megjött az önbizalmuk, bebizonyítva, hogy igenis vannak annyira jó futballisták, hogy egy-egy meccsen a világ legjobbjaival is felvegyék a versenyt. Az együtt elért eredmények adnak nekik bizonyosságot, hogy megéri a hétköznapi munkába befektetett munka, és nap mint nap még keményebben dolgozni a klubcsapatokban is.”

Kitekintve a kávézó ablakán, felsejlett a ködben az újjászülető Citalia csúcsán álló nemzeti lobogó,

MARCO ROSSI SZERINT A BUDAI VÁRHOZ HASONLÓT NEHÉZ LENNE TALÁLNI EGÉSZ EURÓPÁBAN.

nem a vége, a város egyik ékköve a történelmi épületeivel. Szeretem, hogy nincsenek autók, nincs forgalom, csak sétálsz, és élvezed a hely szellemiségét. Rálátsz a Dunára, elképesztő a táj és a városkép innen. Szeretem a Várat, de nem sűrűn van alkalmam feljönni, mert kiesik a napi útvonalamból. A pesti oldalon lakom, általában a városközpontba, a Váci utcába, a Vörösmarty térre, a Deák térre vagy a Duna-partra vezet az utam, így inkább erről az oldalról gyönyörködöm a Vár látványában.”

Mint mondja, a budai Várhoz hasonlót nehéz lenne találni Olaszországban, azonban Torinóban van olyan hely, amely emlékezteti a kilátásra. „Budapest mellett Nápolyban élek, de Torinóból származom, ami nem a tengerhez, inkább a hegyekhez van közel. A városközpontban található a Mole Antonellia, amely egy nagyon magas épület, jól ismert Európában is. A teraszáról hasonlóan látható a város és a Pó folyó. Mindkét helyet szeretem, otthon érzem magam itt is és ott is.”

Aki járt már itt, könnyen el tudja képzelni, hogy a Budavári Palotanegyed, a felfelé vezető út vagy a Citadella remek terepet nyújthat

Nemzeti Sport/Árva Károly

➤ Marco Rossi szövetségi kapitány a Nemzetek Ligájában játszott Magyarország–Olaszország-mérkőzés előtt a Puskás Arénában

A kapitány elhatározta, hogy a feleségével együtt még visszatérnek ide.

A sport mellett a kultúra is a szenvedélye, feleségével előszeretettel látogat például koncerteket.

„Széles zenei palettát hallgatok. A feleségemmel járok klasszikus zenei hangversenyekre is, de nem tartom magamat szakértőnek. Többnyire olyan koncerteket kedvelek, amelyek nem a fősodorhoz tartoznak, tehát nem a legnagyobb popsztárokéra, noha voltunk ilyenek is. Az elmúlt tíz évben egyetlenegy igazán nagy koncerten voltunk, ez a Red Hot Chili Peppers budapesti fellépése volt a Puskás Arénában, arra is a feleségem csábított el.”

Beszélgetésünk közben szóba került a szintén mostanában újjáépített Lovarda is, a mester pedig rácsodálkozott, mikor megtudta, napjainkban rendezvényhelyszínként, esküvők otthonaként is szolgál az egykori lo-

amely sokat jelent az olasz szakembereknek is.

„Minden alkalommal, amikor látom a magyar zászlót és a színeket – akár a Gellért-hegyen vagy bárhol máshol –, azt érzem, én is idetartozom. Úton a meccsre, akarva akaratlan a fejemben cseng a szurkolók éneke, a rigmusok. Minden meccsnapon énekelik a Ria, Ria, Hungáriát – ezt szeretem a legjobban, ahogy megunhatatlanul ismétlik, egyszerűen inspirál. Magyarországon az emberek szeretik megélni a magyarságukat, ez az érzés ilyenkor rám is átragad.”

Szalai Ádám csapatkapitány szeptemberben bejelentett távozásával nincs könnyű helyzetben a szövetségi kapitány: meg kell találnia azt a méltó utódot, aki képes lesz vezetni a pályán belül a nemzeti tizenegyet.

„A szövetségi kapitányi és a csapatkapitányi pozíció is megfelelő felkészültséget és rendszerben gondolkodást kíván. Ahogy a várkapitánynak is egybe kell fognia a rábízott valamennyi területet. Mindhárom nagy felelősséggel jár. Sok ember lát rá a munkára, a döntéseidre és így a hibáidra is. Olyan embert kell találnom a csapat élére, akire minden szempontból számíthatok. Ezekben a feladat-

körökben a legjobb tudásod szerint kell terelgetned a csapatot, a képességeidhez mért lehető legjobb úton. Vallom, hogyha reggelente, amikor felkelsz, büszkén bele tudsz nézni a tükörbe, akkor biztosan jó úton ha-

A szövetségi kapitány először a feleségével járt a Budavári Palotanegyedben, jóleső érzés volt látnia a Puskás Aréna körvonalait a Várból.

ladsz. Én most így érzek, remélem, később is így tudok majd.”

Belépve a Szent István-terembe, nehezen szólalt meg a szakember. A díszes szobát lenyűgözőnek találta, megjegyezve, mennyire tetszene feleségének is az aprólékosan megmunkált kandalló, az olasz mesterek függönyei vagy az egyedülálló parketta látványa. „Mariella nagyon szeret kirándulni, mindig mondja nekem, hogy menjünk történelmi helyeket is meglátogatni, ne csak a meccsre.”

A mestert az augusztusban kiadott Szent István-emlékérmmel ajándékozta meg a Várkapitányság vezérigazgatója, Madaras Bence.

vaglósarnok, amelyben régen Ferenc József is megcsodálta dédunokája lovaglását. Rossi pillanatok alatt visszarevédt a múltba, saját esküvője élményeit felidézve.

„Nápolyban házasodtam, egy szép kis templomban, gyönyörű kilátással az öböl szigeteire, köztük Ischiára és Procida, amelyről a feleségem is való. A lakodalmat pedig Procidán, egy szállodában tartottuk, amely Capri szigetére nézett. Emlékezetes nap volt. Azt hiszem, fontos, hogy az ember magáénak tudja érezni a helyszínt, ahol kimondja azt a bizonyos igent, velünk ez maximálisan így volt.” ✂

Martin van Meytens: Mária Terézia, 1759, Képzőművészeti Akadémia, Bécs

MÁRIA TERÉZIA NEGYVEN ÉVE SZELLEMI PEZSGÉS A VÁRBAN

A 18. század derekán kezdett visszatérni Budára a középkor végi mozgalmas élet, s ezzel együtt újra megnőtt a város jelentősége is. A visszafoglalás után hosszú évtizedek teltek el az újjáépítéssel és az ismételt benépesítéssel, ugyanis a lakosság szinte teljes egésze elhagyta a várost, vagy még a török hódítók elől menekülve, vagy épp a visszahódítóktól úzve. A 18. század első harmadáig mintegy kétezer lakos költözött vissza a Várba, és a falak közötti kapacitást csak a 19. századra használták ki teljesen, mikor is nagyjából ötezen éltek itt.

Ez az új lakosság a kézműveseken, vendéglátókon, bortermesztőkön túl egyre nagyobb számban állt nemesebből, értelmiségiekből és tisztviselőkből is, akik főként a II. József alatt ide költöző államigazgatással együtt jöttek. A 18. század derekán Buda készen állt újra betölteni a vallási, kulturális és oktatási központ szerepét.

Noha a rendek már az 1686-os visszafoglalás óta szorgalmazták, hogy Buda váljon ismét uralkodói

építkezés, helyreállítás folytatását, hogy a Várban megépüljön a királyságot reprezentáló, a főváros régi fényét idéző királyi palota. Végül mégsem költözött ide még rövidebb időszakokra sem az udvar, a palotát így különböző módokon használták a 18. század közepétől.

BUDA, AZ EGYHÁZI VÁROS

A város templomai, vallásos házai vagy elpusztultak az előző két évszázad számos ostroma során, vagy pedig a török hódoltság alatt mecsetté alakították őket. Így az egyházi visszarendeződés is a visszahódítást követő időszak fontos feladata volt. Ezalatt a Várban a jezsuita rend nyerte a legnagyobb teret s egyben

befolyást. Aktív térítő tevékenységük hozadékaként a Budán addig bevett évi négy körmenet mellett még kilenc másikat meghonosítottak. Ezek közül a legpompásabb a szeptember másodikán tartott, Buda visszafoglalására emlékező processzió volt. Ezen a jezsuita rend tagjai mellett a városvezetés és a várbeli céhek is együtt vonultak. Ugyanekkor vert gyökeret az augusztus 20-i körmenet, Szent István és az államalapítás tiszteletére.

Ez a Zsigmond-kápolnától a Nagyboldogasszony-templomig tartó processzió egy még kiemeltebb jelentőségű szerephez kapcsolódott. 1771. július 20-ától fogva Budán őrizték a legfontosabb magyar ereklyét, Szent István királyunk épen maradt jobb kezét. Hatalmas ünnepséggel

Buda betöltötte a vallási, kulturális és oktatási központi szerepét, akár politikai központtá is válhatott volna.

székhellyé, ez Mária Terézia uralkodása alatt sem történt meg. Hosszú regnálása során mindössze kétszer, 1751-ben és 1764-ben látogatott Budára. Mégsem mondhatjuk, hogy érdektelenül állt volna a városhoz: uralkodása alatt számos módon fejlődött Buda. 1749-ben elrendelte az

🕒 **Mária Terézia 1740-ben foglalta el a Habsburg trónt, és vált cseh királynővé is, ám a prágai koronázásra csak 1743. május 12-én került sor**

Carl Vasquez: A Királyi Palota-Budán 1838; FSZEK BGY

HAZÁNK LEGRÉGEBB ÓTA MŰKÖDŐ EGYETEME, A MAI ELTE ELŐDJE NAGYSZOMBATBAN MŰKÖDÖTT. MÁRIA TERÉZIA 1777-BEN BUDÁRA, A VÁRBA KÖLTÖZTETTE AZ INTÉZMÉNYT.

keretében helyezték el az 1760-as években a palota északi szárnyában épített új kápolnába, mely a hó-dítás alatt lerombolt Szent Zsigmond-templom nevét kapta meg. Az ereklye őrzőhelyéül egy újabb, ellipszis alakú épületet, a Szent István- vagy Szent Jobb-kápolnát csatolták a Szent Zsigmond-kápolnához. A Szent Jobbot még a török elől menekítették Raguzába (a mai Dubrovnikba, Horvátországba), ahonnan Mária Terézia szerezte vissza. Ezzel Buda vált a Szent István-kultusz centrumává, s egyben az ország szakrális központjává.

Szintén a palota északi szárnyában helyezte el Mária Terézia 1770-ben az angolasszonyokat és a rend leánynevelő intézetét. A Sankt Pöltenből ideköltöztetett apácák hét éven át éltek a Várban, amikor aztán Vácra költöztették őket, hogy a palotában helyet adjanak az egyetemnek.

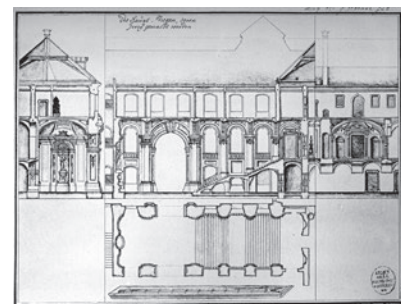
BUDA, AZ OKTATÁSI KÖZPONT

Budán a 17. század végétől fontos szerephez jutott az oktatás. Széchényi György esztergomi érsek finanszírozta a jezsuiták oktatási tevékenységéhez kapcsolódó három intézmény létrehozását a Várban: 1702-ben a főiskolai kollégium, 1712-ben a papnevelő intézet, majd pedig az állami tisztviselőket képző konviktus nyitotta meg a kapuit. A főiskolai kollégium épülete a Nagyboldogasszony-templom északi oldalán állt, 1757-ben fogadta a legtöbb, összesen mintegy 800 diákot. A Szentháromság téren állt 1747-től a jezsuita akadémia új háza, melyet a

➤ **Tervrajz Mária Terézia budavári palotájának fölépcsőházáról. 1777 őszétől itt a lépcsőket már az egyetemisták kaptatták**

korszak legszebb és legjobban felszerelt iskolájának tartottak. A jezsuita rend 1773-as pápai feloszlata után ezek az intézmények az államhoz kerültek, s állami iskolaként működtek tovább 1777-ig. Ekkor a gimnáziumból főgimnázium lett, az akadémia megszűnt, s felváltotta a Várba költöző egyetem.

1777-től ugyanis a budai Vár adott otthont az ország egyetlen egyetemének. A mai Eötvös Loránd Tudományegyetem, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem és a Semmelweis Egyetem jogelődjét Pázmány Péter esztergomi érsek alapította 1635-ben Nagyszombatban. A Várba költözésekor már a klasszikus egyetemek mind a négy fakultásával, a teológiai, bölcsészettudományi, jogi és orvosi karral is rendelkezett. A teológiai kart a Szentháromság téren, a volt jezsuita

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjtemény

➤ **Mária Teréziának tizenhat gyermeke született. Férje halála után elsőszülött fiát, a későbbi II. Józsefet tette meg jelképes társuralkodóvá**

akadémiai épületben helyezték el. Az utóbbi hármat pedig az üresen álló uralkodói lakban, a palotában, könyvtárakkal és természettudományi gyűjteményükkel együtt. Az egyetem könyvtárának állománya ekkor már több tízezer kötetet számlált, melyet a beszerzéseken kívül az egyetemi nyomda saját nyomású kiadványai, s hamarosan az abolíció, a szerzetesrendek feloszlata nyomán a könyvtárba áramló szerzetesi könyvállományok gyarapítottak. A palotán jelentős átalakításokat végeztek el, kialakították az egyetem szükségleteit kiszolgáló tereket, fizikai és mechanikai szertárakat, természettudományi rajzgyűjteményt, régiségtárat, a könyvtárat. 1779-re Hell Miksa útmutatása alapján, egy a korabeli metszetek tanúsága szerint négyemeletes csillagvizsgáló tornyot emeltek a központi tömb tetején. Az átépítésekkel együtt 1780-ra nyerte el végleges formáját az egyetem, megnyitását június 25-én, kétnapos ren-

Az uralkodói bevonulást barokkos pompa kísérte. A Váci kapunál a szökőkút vízsugara egy „Impetus ad gloriam”, vagyis „szárnyalás a dicsőség felé” feliratú gömböt tartott a magasban.

dezvénsorozattal ünnepeltek (noha az oktatás zavartalanul folyt a költözés óta).

Ezzel a Vár és maga Buda az ország tényleges oktatásügyi, mi több: tudományos központjává vált, ahol nagyjából 400-500 tanulót oktattak magas színvonalon a korszak kiváló hazai tanárai és kutatói. Ezt a szerepét egészen 1784-ig tartotta meg, amikor is II. József az egyetemet Pozsonyba költöztette, hogy Budát kormányzati központtá alakíthassa.

Martin van Meyvens: Lotaringiai Ferenc és Mária Terézia családja társaságában 1754/55., Schönbrunn-i Kastély

A KIRÁLYNŐ BUDÁRA LÁTOGAT

Mária Terézia első alkalommal 1751. augusztus 4-én férje, Lotaringiai Ferenc német-római császár oldalán érkezett a Dunán húsz hajóból álló kíséretével Pestre. A pesti szálláshelyükhöz tartó utat, az uralkodói bevonulást a korszak barokkos pompájának díszei szegélyezték.

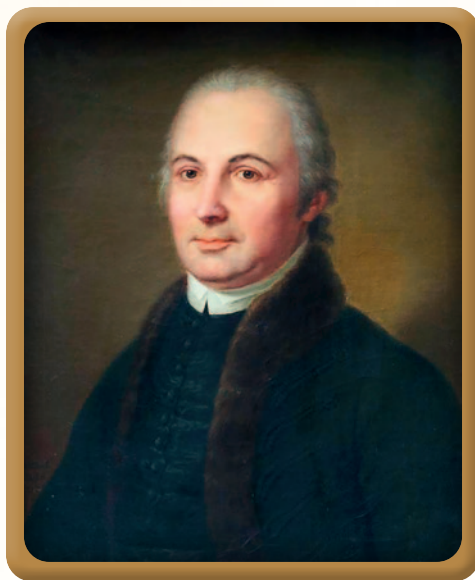
Augusztus 8-án, udvarhölgyei kíséretében hintóval hajtott át a hajó-

Nagyboldogasszony-templomba vezetett az útjuk, misét hallgatni. Itt a királynő és férje szétváltak, Mária Terézia a budavári klarisszákat kereste fel, Lotaringiai Ferenc pedig visszatért a Rácvárosba.

A VÁROS ÉS AZ EMBEREK

Noha Mária Terézia uralkodása alatt sem lett újra uralkodói központ Buda, régi pompájának és fontosságának egy része lassan visszaépült. A szakrális, egyházi, oktatási-tudományos feladatok ellátása mellett pedig a hétköznapi élet sem állt meg. A céhek dolgozói ismét sürgölődtek a Vár falai között: a hétköznapi igényeket éppúgy kielégítették a ruhakészítő és élelmiszereket előállító műhelyek, mint a különlegesebbeket az aranyművesek, a könyvkötők, a paplan-készítők, fésűsök vagy akár tűzijáték-készítők. Sőt, ez a szakmailag sokszínű kézműves közösség a távolabbi vidéket is ellátta portékával. Az 1740-es években megnyílt a Vár első cukrászdája a Szentháromság téren, a Vörös Sünhöz címzett fogadó pedig a 17. század vége óta töretlenül fogadta a vendégeket, akiket bálokkal és vándorszínészekkel szórakoztatott. A 18. század második felére nyüzsgő egyetemvárossá, az egyház, a tudomány és az oktatás révén a szellemi élet hazai központjává vált Buda. ✂

„NEMZETI LÉLEKNEK TÜZES ÉBRESZTŐJE” VIRÁG BENEDEK

A mai Apród utca 10. számú házban lévő szerény otthonából a 18–19. század fordulóján Virág Benedek formálta és irányította a magyar irodalmi életet. Kora szinte valamennyi tudósa és művésze tisztelte és szerette őt. Puritán irodalmi szalonjában ott volt Batsányi János, Kazinczy Ferenc, Bajza József, Toldy Ferenc, Vörösmarty Mihály, de még Berzsenyi Dániel is. Hamvai egyik kedvenc sétahelyének közelében, a gellérthegyi sziklakápolnában nyugszanak.

*Sokszor megállok most,
hol ő lakott rég
S alázatosan és magamba szálló
Lélekkel kérdem, mi maradt belőle?
Egy kis küszöb s egy villamos-megálló.
De én gyakran elmentem volna Hozzá,
Hogy lelkemet szava beharmatozná,
Piruló arccal néztem volna rája,
Hogy mit mond papos és
szigorú szája.*

Így gondolt Virág Benedekre nagy nyugatos költőnk, Kosztolányi Dezső. A költőelődnek címzett énekében vágyakozva tekintett visz-

sza az elmúlt évszázad egyszerűbb, fennköltebb idejére, mikor a költészet teljes volt a maga hamisítatlan, természeti erejében. Kettejük nem csak a művészet és a lant évtizedeken átívelő húrjai kötötték össze: életük egy fontos helyszínén is osztoztak. Ahol Budán Kosztolányi családi otthonra lelt, ott alig egy évszázaddal korábban a „szent Öreg”, Virág Benedek „görcsös szokat gyalulva, gyúlt szemekkel, / tág pupillával nézte az eget”. A Kosztolányi által megrajzolt kép, miszerint Virág „rancos kezű és prédikáló

bölcs”-ként a Tabánból felügyelte a fiatal költők szárnypróbálgatásait, s egyengette a magyar poézis útját, hűen adózik a költőnek.

AZ ÚT BUDÁRA

Virág Benedek zalai jobbágy családba született 1754-ben, útja Budára és a költészet felé a piarista gimnázium padján keresztül vezetett. Belépett a pálos rendbe, hat évvel később, 1781-ben Esterházy Pál pécsi püspök pappá is szentelte. Ekkor a székesfehérvári gimnáziumban taní-

tott, és ezzel akkor sem hagyott fel, mikor öt évre rá II. József feloszlatta a pálos rendet. Világi papként folytatta a tanítást, míg egészsége engedte, majd negyvenévesen, 1794-ben költözött Pestre, hogy a fizikailag kevésbé megterhelő nevelősködéssel keresse kenyerét. Azonban ettől is hamar vissza kellett vonulnia, és szerény körülmények között Budán, a Tabánban húzta meg magát. Itt, Apród utcai lakásában „kovakövel gyűjtötte meg a gyertyát, / s lúdtollal körmölt magyar éneket”.

Persze nem a visszavonulás után fogott először tollat: akkor már hosszú ideje ismert volt a korszak még szűknek mondható költői körében. 1779-ben részt vett Bessenyei György oldalán a Hazafiúi Magyar Társaság megalapításában – pontosabban annak kísérletében. A társaság a francia akadémiák mintájára frissítette volna fel a magyar művelődést, a királyi támogatás és jóváhagyás azonban elmaradt. Virág Benedek ennek ellenére töretlenül aktív maradt a költői körökben, és szerény budai lakásában szinte mindenki megfordult, aki számított a korban: Kazinczy Ferenc, Batsányi János, Berzsenyi Dániel, Vitko-

*Apród utcai
lakásában
szerény körülmények
között élt,
innen egyengette
a magyar poézis
útját.*

vics Mihály, Szemere Pál, Kisfaludy Károly, Bajza József, Toldy Ferenc és Vörösmarty Mihály is elhozta hozzá készülő verseit, írásait, s meghallgatta, milyen rímeket farag épp Virág.

A MAGYARSÁG ÍRÓJA, KÖLTŐJE

Budai otthonában, szinte remetei körülmények között is töretlen lelkesedéssel dolgozott. A felvilágosodás jegyében tökéletesítette Horatius nyomán ódaköltészetét, és egészen Berzsenyiig a legjelentősebbet alkotta a műfajban magyarul. Berzsenyi is tanító elődként tekintett

Virágra, ahogy Vörösmarty egész generációjára hatottak a „magyar Horác” pátoszos hexameterei. Virág Benedek egyike a 18. század végi, 19. század eleji bárdköltőinknek, akik a nyugati osszianizmus mintájára vették fel a bárdi szerepmódot. Ebben a költő közvetítőként lép fel, aki műveivel biztosítja a dicső hősöknek a halhatatlanságot, közvetít élők és holtak világa közt, őrzi, sőt, megtestesíti a közösség, a nép kulturális emlékezetét. Virág Benedek értékrend-szerének központi eleme a virtus, vagyis a bölcsesség, mértékletesség, bátorság és igazságosság összessége. Ennek legjobb példáját a dicső magyar múltbéli hősök adták számára, akiket verseiben tett halhatatlanná.

Dicsőítő költeményeiben gyakran otthonát, Budát is a legendás hősök mellé emelte. Vitkovics Mihálynak írt versében Budát, a hegyet, a dicső mátyási múlt helyszínét a nemzeti verselés kívánt központjaként jelöli meg, melyek felvirágoztatása közös feladat lenne. Tájleírásaival a budai hegyvidéket is mitikus szintre emeli, ahol a szőlőtövek közt nimfák szökkelnek:

☛ **Aki csak megfordult Budán, legyen az Csokonai vagy Berzsenyi, biztos, hogy elment Virág Benedekhez megmutatni műveit**

*„Horrida tempestas” az eget búsította, vizek közt,
Hó közt jár Jupiter: most a Duna, most amaz erdő,
A disznó főtől neves erdő, zúg, zajog, ordít;
Trácia vad lelkű Boreását szenvedí, s búsong.
Mint itt mellettünk ez az agg, de böcsületes agg hegy,
S máskor jó kedvű hegy, igen mély gondolatokban
(Nagy jele nagy bának) alig néz s néha fel a nagy
Mátyás tiszteletes palotája helyére: barátom,
VITKOVICS! Én ámbár gyakrabban lantolok itten,
Hogy szét verjem ezen sűrű ködöt, és az előbbi
Víg fényt meghozzam völgyekre, hegyekre, mezőkre;
Mégis kis hasznát látom csak gyenge dalomnak.
Jer, kezd el dalodat, mellynek víg bája Pomáznak.
(És mi vadon helynek, ha Budára tekintve itélünk)
Zordon szikláit s szőlőtövit, itt is, amott is,
Legtőztette minap. Mint hallom, öröme hevülvén
A borzas Faunok s Szatírok megszüntenek addig
A félénk Nimfák seregét kergetni dühökben.*

De nem csak verseivel állított emléket a magyar hősöknek: a kor-szak olvasóinak nem állt rendelkezésére hazánknak jól, olvasmányosan megírt, átfogó története, így Virág ennek megírására vállalkozott. Monumentális műve, a *Magyar Századok* befejezetlen maradt, Virág öt kötetével csak a 16. századig, Mohácsig jutott el halála előtt. Így is nagy hatása lett: tömegek olvasták és ismerték meg belőle a magyar múltat, akárcsak egy nemzeti eposzból, a 19. század romantikus szerzőinek pedig termékeny táptalajt jelentett a nemzet múltjáról szóló verseléshez. Innen merített Czuczor Gergely, hogy megírja Hunyadi János „viselt dolgait”, ebből dolgozva rajzolta meg Garay János Kont vitézét, vagy írta Vörösmarty Mihály számos elbeszélő költeményét, drámáját.

Nem csak történetírói munkájában szerette volna az olvasók elé tárni a dicső nemzeti múltat: 1805-ben elkészítette az 1222-es Aranybulla első magyar nyelvű kiadását, melyet „nagy reménységű ifjainknak” ajánlott. Ha nyíltan nem állt is barátja, Martinovics mellett a felkelés során, rímeibe, soraiba rejtve éltette a magyar önállóság érzületét.

ÉLET BUDÁN

Virágot ma már nem tartjuk számon legismertebb magyar költőink között, kimunkált, neoklasszicista sorai a mai olvasónak talán nehezkesebben gördülnek. Munkássága azonban kihatott az öt követő évszázadok íróira-költőire, így, ha észrevétlenül is, de érez-

A nagy tabáni tűzvészben háza és gazdag könyvtára is odaveszett.

☞ **Élete fő művének a Magyar Századok című munkáját tartotta, amelynek első kötete 1808-ban jelent meg**

teti hatását. Ezen a gazdag örökségen dolgozott szorgalmasan egész életében, és ehhez adott otthont a budai Vár árnyéka. Munkáját igazán csak megakasztotta, de nem törte meg az 1810-es nagy tabáni tűzvész. A szeptember 5-én a nagy szárazságban egy szomszédos ház udvaráról felcsapó, egész napon át tomboló, és a teljes városrészt felégető lángok Virág Benedek házát, s mi több, egy életen át gazdagított könyvtárát is felégették. A kétségbeesésen átlendülve azonban még két évtizeden át folytatta munkáját, és fő művét, a *Magyar Századokat*. Ebben tagadhatatlanul fontos szerepe volt annak is, hogy író-költő barátai segítségére siettek a bajban, s így újraépíthette budai otthonát. 1795-ben írt sorai így egy bő évtizeddel később is találóan szólta:

„Én majd Budának bérceiről vitéz Árpád kesergő magzatának magasb Hangan kiáltom: jobb szerencsénk Hajnala kezd pirosodni, bízzunk!”

☞☞ **A karcsú nőt formázó szobor az Apród utcában Virág Benedek portréját tarja kezében**

VIRÁG BENEDEK

Virág Benedek 1754-ben, jobbágycsaládban született, Dióskálon. Gyermekéveit Nagybajomban töltötte. 13 évesen Nagykanizsán, a piaristáknál kezdte a gimnáziumot. 1775-ben belépett a pálos rendbe. Amikor II. József 1786-ban feloszlatta a pálos rendet, Virágot a székesfehérvári egyházmegye világi papságába vették fel, s megmaradhatott tanári állásában. Tizenhét évi szolgálat után, nagyon rossz egészségi állapota miatt felmentették a munka alól, háromszáz forint nyugdíjat ítéltek meg neki, amelyet a vallásalapból kapott. Bármennyire szerény körülmények között élt is, a nyugdíj és a pályadíj hamar elfogyott, a szerzetes ugyanis reggelenként és esténként rengeteg pénzt osztott ki a szegények között.

Életének utolsó két évét állandó betegeskedésben töltötte. 1830. január 23-án halt meg, január 25-én temették el.

Gaál Tibor grafikusművész, Magyar Arany Érdemkereszttel kitüntetett portrékarikaturista. Évek óta dolgozik *Nagy magyarok* című portrészorozatán, melynek darabjai történelmünk máig ható alakjait idézik meg. Rendszeres rovattal jelentkezik magazinunkban.

BOKRÉTAÜNNEP

ELÉRTÉ A LEGMAGASABB PONTJÁT AZ ÚJJÁSZÜLETŐ HONVÉD FŐPARANCSNOKSÁG ÉPÜLETE

Újabb mérföldkövéhez érkezett a Nemzeti Hauszmann Program. Az egykori Honvéd Főparancsnokság újjáépítése elérte az épület legmagasabb pontját. A márciusban elkezdődött munkálatoknak köszönhetően helyére került a budai Vár egyik legnagyobb és legdíszesebb kupulájának szerkezete, amelynek tiszteletére bokrétaavató ünnepséget tartottunk.

Fodor Gergely kormánybiztos, a Várkapitányság vezetője az építetők és az építők közös ünnepségén mondott köszöntőjében rámutatott, hogy 127 éve, 1895 októberében már tartottak itt egy hasonló eseményt. Az akkor elkészült épület a háború és a kommunisták pusztításának esett áldozatul. Csaknem 60 évet kellett várni a Honvéd Főparancsnokság helyreállítására, de most az évtizedekig torzóként álló építmény hamarosan visz-

szanyeri századfordulós formáját, és látogatóközpontként nyílik meg. A Dísz téren álló, egykor Kallina Mór tervei alapján elkészült épület érdekessége, hogy a Nemzeti Hauszmann Program keretében most újjászülető három palota közül csak ez rendelkezik többé-kevésbé épen maradt eredeti részekkel. Az újjáépítés idén márciusban kezdődött, és már a harmadik szintnél tart. Az egykori Honvéd Főparancsnokság épületének kis méretű téglaszerkezet része műemlék, ezt ter-

mészetesen megtartják a szakemberek. A munkák végeztével a Várhegy közepén a terület egyik legmagasabb és legszebb kupulája a munkálatok befejezésével kilátóterasként várja majd az ide látogatókat. Most, a hagyományokat követve, az építkezésen dolgozók tiszteletére a Honvéd Főparancsnokság legmagasabb pontjára bokrétaünnepség keretében díszes bokrétafát helyeztek el, amelyre Fodor Gergely nemzeti színű szalagot kötött. A bokrétafát a kupo-

lát ékesítő laterna acélvázával együtt emelték fel a szakemberek a palota tetejére.

MEGÚJULÓ PALOTÁK

A Nemzeti Hauszmann Program keretében nemcsak a Budavári Palotát és annak közvetlen környezetét, de az egész Budavári Palotanegyedet szeretnék eredeti formájában újjávarázsolni az építetők. Magújult a Várkert Bazár, megépült a Lovarda, a Főörség, elkészült a Hauszmann-féle rámpa, a Csikós udvar, és ismét régi pompájában ragyog a Budavári Palota déli összekötő szárnya is. A Honvéd Főparancsnokság mellett a Vöröskereszt Egylet egykori székháza és József főherceg palotájának újjáépítése is jó ütemben halad.

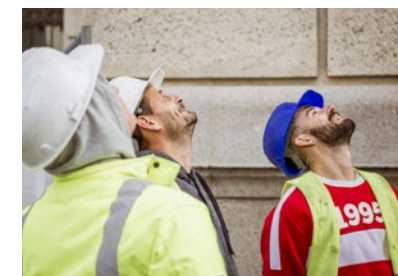
A Vöröskereszt-székház a Dísz tér délkeleti sarkán a második világháború végéig szerves része volt a Várnegyed látképének és társadalmi életének. A Magyar Szent Korona Országainak Vöröskereszt Egylete

☞ Az évtizedekig torzóként álló építmény hamarosan visszanyeri századfordulós formáját

☞ A Honvéd Főparancsnokság egykori épülete Kallina Mór tervei alapján készült

AZ ÚJJÁÉPÍTÉS MÁR A HARMADIK SZINTNÉL TART, A MUNKÁLATOK BEFEJEZÉSÉVEL KILÁTÓTERASZ IS VÁRJA ITT A LÁTOGATÓKAT.

☞ Fodor Gergely kormánybiztos, a Várkapitányság vezetője a bokrétaünnepen köszönte meg az építők munkáját

1900-ban vásárolta meg a telket, és a kor két jeles építészt, Hauszmann Alajost és Hüttl Dezsőt bízta meg a szervezet centrumául szolgáló megfelelő épület tervezésével. A második világháborúban komoly találatok érték ugyan, de megmenthető lett volna, ám a politika 1946-ban mégis a lebontás mellett

EGY, A JÓZSEF FŐHERCEGI PALOTÁHOZ KAPCSOLÓDÓ BARÁTSÁGOS KERTET IS KIALAKÍTANAK A SZAKEMBEREK.

döntött. Rekonstrukciója 2020-ban kezdődött el. Az építkezést komoly előkészítési munka előzte meg. Először az archív anyagokat gyűjtötték össze a művészettörténészek, ebből készült a tervezők és kivitelezők számára egy részletes tudományos dokumentáció, amelyet mindvégig szakértői útmutatóként vettek figyelembe a szakemberek. A mai Dísz tér saroktelke már az 1400-as években presztízsértékkel bírt. A budai Vár 1686-os visszafoglalásának ez a rezidencia is áldozatul esett, de a telek nem állt sokáig üresen, már az 1700-as évek elején új épület került a régi helyére. A Vöröskereszt Egylet hányattatott sorsú egykori székházépülete is újjászületik a korszak iránti hűség és a modern korszerűség szellemében.

ÚJJÁSZÜLETÉS ÉS EREDETISÉG

Aki korábban a Budavári Palota-negyedben járt, azzal szembesülhetett, hogy elhanyagolt, romos állapotban volt a Szent György tér nyugati oldala, ahol egykor József főherceg palotája állt. Most ez a nagyszerű épület is eredeti szépségében épül fel a hozzá tartozó neoreneszánsz stílusú istállóépülettel

és kerttel együtt. A kert összekötetésben áll majd az alatta elhelyezkedő, középkori zsidó rituális fürdővel, a Mikvével, amely lépcsőn és lifttel egyaránt megközelíthető lesz. A kertből a látogatók a szintén

▶ ÉVSZÁZADOS KINCSEKET REJT A BUDAI VÁR

A Nemzeti Hauszmann Program indulása óta számos fontos lelet látott napvilágot annak köszönhetően, hogy minden rekonstrukciót átfogó régészeti feltárás előz meg. Az egykori Vöröskereszt-székház pincéjéből például Álmos és Előd vezérek több mint százéves, eredeti szobrai kerültek elő, melyek egykor a Halászbástya északi főtornyát díszítették. A palotaépület vizsgálatakor pedig a Budavári Palota egykori kandallójának több, felbecsülhetetlenül értékes darabját találták meg a szakemberek.

A Szent György téren újjászülető József főhercegi palota építésével együtt járó régészeti feltárás során több különlegességet is találtak. Például egy majdnem egészben megmaradt török kori rézkancsót, Mátyás király ezüstdénárját, de értékes kerámia- és üveganyagok is szerepelnek a leletek sorában.

📍 A József főhercegi palota újjáépítése a tervezett ütemben halad

📍 A Vöröskereszt-székház helyén évtizedekig igénytelen zsidóvárosát rendeztek

újjáépülő Ybl-lépcsőn lesétálhatnak majd a következő években megújuló nyugati kertekbe is. Az építkezés részeként a Palota úton megépül a mintegy 300 autónak helyet biztosító Várgarázs III., amely segít a környék parkolási problémáinak enyhítésében, és lehetővé teszi a budai Vár autóforgalmának további csökkentését is. 🌿

www.varkertbazar.hu • A programváltoztatás jogát fenntartjuk!

NÉKEM CSAK BUDAPEST KELL

Szívderítő és megható dallamok, generációkon átívelő, valódi öröme. Komoly mérföldkőhöz ért az elmúlt évek egyik legnagyobb közönségkedvence, a Budapest Bár zenekar: immár 15 éve annak, hogy először színpadra lépett ez az egészen különleges formáció. Az évforduló alkalmából december 18-án két nem mindennapi koncerttel várják a közönséget a Várkert Bazárban.

A Budapest Bár története 2007 nyarán indult: Farkas Róbert azzal a céllal hívta össze a kitűnő muzikusokat és a kortárs könnyűzene legendás alakjait, hogy egy olyan lemezt készítsenek, amely új lendületet ad a kávéházi cigányzene műfajának, életben tartva és megújítva a régi hagyományokat. A lemez elkészült, a formáció pedig úgy döntött, egyetlen alkalommal élőben is bemutatják a dalokat. A 2007. december 19-ei koncert azonban csupán a kezdet volt, és nem az egyetlen koncertjük időpontjaként, hanem azóta is a zenekar születésnapjaként emlékeznek erre a dátumra. Felkérés felkérést követett, így mára több mint ezeregy száz koncert és tizenegy lemez van a hátuk mögött. A Budapest Bárnak köszönhetően sok elfeledett dallam vált újra a köztudat részévé: leporoltak és új köntösbe öltöztettek régi nagy kedvenceket, produkciójukban kultúrák, stílusok és generációk találkoznak.

„Azt hiszem, bátran beszélhetek mindenki nevében: egy pillanattig sem gondoltuk, hogy abból az álomból, hogy készítsünk egy formabontó lemezt, egy ilyen csodálatos, immár másfél évtizedes utazás lesz. Különleges meglepetéssel készülünk azoknak, akik advent utolsó vasárnapján, december 18-án szeretnének velünk ünnepelni a Várkert Bazárban. Két koncerttel várjuk aznap a közönséget: délután egy ünnepélyesebb, kicsit komolyabb hangvételű, ültetett produkcióval készülünk, estére pedig kivesszük a nézőtéri székeket, és egy nagyszabású, hamisítatlan születésnapi bulin táncolhat majd mindenki. Ráadásul az összes énekes ott lesz velünk aznap, ami azért is különleges, mert igazán ritka alkalom, hogy az egész Budapest Bár együtt lép színpadra” – mesélt Farkas Róbert, a Budapest Bár vezetője arról, mire számíthat a közönség az évfordulós koncerteken.

Az öttagú zenekar mellett mindkét koncerten fellép Behumi Dóri, Németh Juci, Rutkai Bori, Tóth Vera, Frenk, Kiss Tibor, Keleti András, Lovasi András, Mező Misi, Ferenczi György, Kollár-Klemencz László és Szűcs Krisztián is. Ha pedig valakinek nem lenne jó a dátum,

vagy csak ráadást szeretne: a Várkert Bazár koncerttermében a Budapest Bár nyitja majd a 2023-as évet január 1-jén. 🌸

PROGRAMOK A VÁRKERT BAZÁRBAN

- 12. 03.** Bukovinai székely karácsonyi népszokások
- 12. 04.** Téli Tánc – A Magyar Nemzeti Táncegyüttes estje
- 12. 05.** Várkert Irodalom – Az ünnep azé, aki várja
- 12. 06.** Márai-est: Bomba, virágcsokorban
- 12. 08.** Rejtélyes Történelem: Nemzeti ízek születése
- 12. 11.** Tóth Vera és a Budapest Jazz Orchestra
- 12. 14.** Várkert Akusztik – Karácsony János James
- 12. 18.** Budapest Bár 15. születésnapi ünnepi koncert
- 12. 29.** Többet magunkról – a Grecsó fivérek estje
- 12. 30.** Random Trip - BEST OF 2022
- 12. 31.** Be Massive Szilveszter - New Year's Eve Party

Minden adventi vasárnap ingyenes gyerekprogram:

Belefér egy picit szívbe gyerekkoncert, bábelőadások, kézműves foglalkozás

📍 Farkas Róbert

MIT MESÉL NEKÜNK
A VÁRKERT BAZÁR?

EGY KERT TITKAI

**Buda látképének elmaradhatatlan része,
a Budavári Palota kertjeinek méltó folytatása. A neoreneszánsz stílusban
épült Várkert Bazár a fővárosiak egyik legkedveltebb találkozóhelye.
De vajon mennyire ismerjük Ybl Miklós remekművét?
A Budai Várséták tematikus sétáján, sétavezetőink kíséretében bejárhatjuk a csodás
épületegyüttes minden zegzugát, megismerhetjük kalandos történetét.**

„**A** szemközti pesti part pompás palota-sora, a budai lánczhídfőnél emelt díszes épületek a királyi palota aljában, nagy ellentétet találtak. A festői fekvésű palota nagyon emlékeztetett mindenkit a mesék hableányára, melynek felső része bájos nő, de pikkelyes delphin-testben végződik. A palotának alsó része, a kert alatti girbe-gurba házsorok nem is tartoztak a királyi lakhoz, hanem több ember magánvagyonát tették. Az ott levő épületek már régen megértek a csákány számára” – így számolt be 1879-ben a *Vasárnapi Ujság* arról, milyen látkép fogadta az arra járókat a mai Várkert Bazár területén, mielőtt Ybl Miklós tervei alapján megépült volna itt az a neoreneszánsz épületegyüttes vagy remekmű, mely maig a főváros egyik ékszerdobozá.

A királyi kertek folytatásaként megépülő épületegyüttes terveit Ferenc

József 1875-ben fogadta el, mintegy egymillió forintos költségvetéssel. Még ebben az évben meg is indult az építkezés, melyet hamarosan félbe kellett hagyni, mert az 1876 tavaszán

bekövetkezett árvíz ellepte az alapokat. A magas vízállás miatt a városvezetők úgy döntöttek, hogy a rakpartot huszonnégy helyett huszonhét láb magasra építik meg, emiatt pedig a neoreneszánsz kert épületei is a tervezettnél magasabb alapra kellett helyezni, hiszen a magasított védmű jelentősen kitakarta volna azokat.

Noha az épületegyüttes már 1880-ban ott állt a mai helyén, a Várkert Bazár megszületését mégis 1883-ra tesszük, ugyanis ekkorra készült el a szomszédságában található Ellyps sétány kiépítése. Az átfogó tereprendezés célja nem csupán az volt, hogy Buda látképe felzárkózzon Pestéhez, és a Királyi

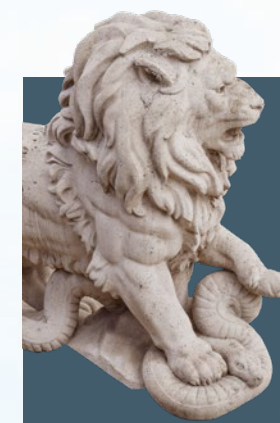
◀ **A Várkert Bazár a világörökség része. 1875 és 1883 között épült a budai Vár alatt Ybl Miklós tervei alapján**

A Vasárnapi Ujság illusztrációja 1879-ből

Palota kertjei méltó folytatást kaphassanak egészen a Dunáig. Az épületegyüttes megépítése mögött még egy szándék húzódott: arra számított a városvezetés, hogy a háromszáz méter hosszú, impozáns épületnek köszönhetően a budai Duna-part is pezsgő társadalmi helyszínné válik, akárcsak a pesti. Ennek érdekében még egy-egy üzletsort is kialakítottak az épület frontján: a Gloriett két oldalán, az arkádok alatt tíz-tíz bolt nyitott meg. A beruházás azonban nem hozta meg a várt eredményt, a vásárlóközönség elmaradt, az üzletek pedig néhány éven belül tönkrementek.

A Várkert Bazár története a 19. század utolsó évtizedében egészen más fordulatot vett, mint amelyet építetői szántak neki. A pezsgő korzóélet helyett valami egészen más tette a helyszínt rendkívülivé: az épületegyüttes használaton kívüli helyiségei 120 évig adtak otthont a századforduló és a 20. század művészeinek. Strobl Alajos, Fadrusz János és Ligeti Miklós mellett közel száz alkotó, egész szobrászgenerációk dolgoztak a csodálatos épületegyüttesben.

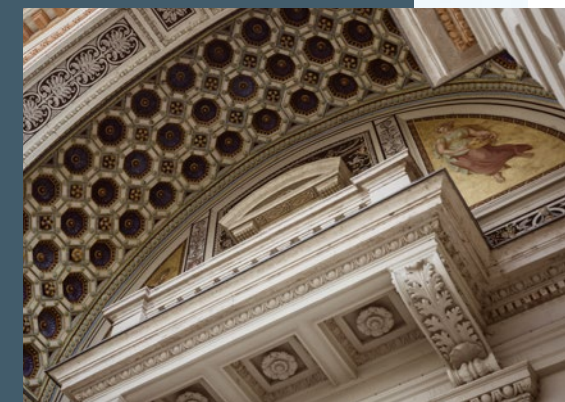
Akárcsak a környező utcák, terek és épületek, a második világháborúban a Várkert Bazár is jelentősen megsérült. Noha néhány évtized múlva a kertbe költözött a 20. század Budapestjének egyik legikonikusabb szórakozóhelye, az Ifjupark, az épületek helyreállításával nem fog-

▶ **A FŐVÁROS ÉKSZERDOBOZA: VÁRKERT BAZÁR**

Hogyan biztosította ez a terület évszázadokon át a budai Vár vízellátását? Miért éppen a pesti Vigadóval szemben helyezkedik el a Várkert Bazár Gloriettje? Mit jelképeznek a bejárat két oldalán őrt álló oroszlánok? Hol található a lebegő lépcsők? Mitől különleges a Várkert Bazár terazzo padlóburkolata? A Habsburg-uralkodóház mely tagja használta gyakran a Várkert Bazár egyik lépcsőházát, ha észrevétlenül szeretett volna távozni a palotából?

A főváros ékszerdobozá – A Várkert Bazár, ahogy még sosem látad című sétán a Budai Várséták sétavezetői számos olyan izgalmas információt osztanak meg az érdeklődőkkel, amelyek mellett, hogy segítenek megismerni ennek a különleges épületegyüttesnek a történetét, letűnt korok világáról is rengeteget mesélnek. Bővebb információ a sétával kapcsolatban a budaivarsek.hu weboldalon található.

lalkozott a kommunista vezetés, így azok állaga folyamatosan romlott, végül a nyolcvanas években életveszélyessé minősítették a területet. A belső helyiségekben található műtermek némelyikében ugyan tovább folytatótt a munka, ám az

egykor gyönyörű reneszánsz kert évtizedeken át szomorú és a legkevésbé sem méltó árnyéka volt csupán önmagának, egészen 2014-es felújításáig. Azóta azonban nem csupán régi fényében ragyog a Várkert Bazár, de színes és gazdag programkínálatának köszönhetően a főváros egyik legfontosabb kulturális találkozási pontja lett. ✿

**A 2014-BEN
FELÚJÍTOTT
VÁRKERT BAZÁR
A FŐVÁROS EGYIK
LEGFONTOSABB
KULTURÁLIS
TALÁLKOZÁSI
PONTJA.**

HÍREK A BUDAVÁRI PALOTANEGYEDBŐL

A Nemzeti Hauszmann Program célja a Budavári Palotanegyed megújítása. Megtiszteltetés számunkra, hogy olyan épületeket és tereket adhatunk vissza az embereknek, amelyek korábban nem csupán méltatlan állapotban voltak, de sokszor el is voltak zárva a látogatók elől.

Mindent megteszünk azért, hogy mindig időben felhívjuk a figyelmet az aktuális munkálatokra és az azokkal járó esetleges forgalmi változásokra. Reméljük, ez is elősegíti, hogy a jövőben is megtiszteljenek bennünket figyelmükkel, bizalmukkal.

▶ KÉTIRÁNYÚ FORGALOM A PALOTA ÚTON

Megszűntek a korlátozások a Palota úton. A szűkös határidő ellenére a fűtési szezon kezdetére befejeztük a Palota úti távhő- és gázvezetékek korszerűsítését. A munkálatok befejeztével megkezdtük a tereprendezést, aszfaltozást. A korábbi korlátozások, így a jelzőlámpával segített váltakozó irányú közúti forgalom is megszűnt, november közepétől tehát a Palota úton visszaállt a kétirányú forgalom, és visszaállítottuk az eredeti forgalomtechnikát egészen a Dísz térig.

▶ MEGÚJULT LÉPCSŐSOR

A Déli kertek területén található utak és a lépcsők karbantartása novemberben lezárult. A munkálatok célja a baleset-mentesítés volt, ennek értelmében a kivitelezés főként a jelentősen meghiúsodott,

illetve a látogatók számára veszélyes területeket érintette. Fontos szempont volt a fenntarthatóság, így a karbantartás a meglévő anyagok újrahasznosításával történt. A folyami mészkőből készült lépcsőfokokat például tisztítást követően visszahelyeztük az eredeti helyükre.

A karbantartás átmeneti jellege miatt, ahol lehetséges volt, az aszfalt bontását követően a talajra szórt burkolat került (főként a lépcsőfokokra és a lépcsők pihenőire), melyet a végleges tervek kivitelezésekor könnyedén el lehet majd bontani, és újra fel lehet használni. ❁

ÁRNYÉKBÓL A FÉNYBE

CZIFFRA GYÖRGYRŐL NYÍLT KIÁLLÍTÁS

Az élete során többször reménytelen helyzetből kitörő, és végül a megérdemelt világhírnévig jutó Liszt Ferenc-díjas zongoraművész életének állít emléket a Várkert Bazárba vezető feljárón ingyenesen látogatható szabadtéri tárlat, amely a Cziffra György-emlékv és a Várkapitányság együttműködésével jött létre.

Nélkülözés és bőség, üdöztetés és ünneplés egyaránt kijutott a kilátástalanságból, börtönből a világhírnévig jutó művésznak. Élet- eszménye és művészi üzenetének lényege ugyanaz: az ember és a zene szabadsága. Már gyerekkora sem volt felhőtlen, de csakhamar kiderült, hogy szinte csodagyerek. Nyolcévesen Dohnányi Ernő fedezte fel, és a még gyerek Cziffra György meg is kezdte tanulmányait a Zeneakadémián. Az ígéretes karriert előbb a világháború és az oroszországi hadifogság, majd egy 1950-es sikertelen emigrációs kísérletet követően három év börtön és munkatábor törte ketté. A bázongoristaként tengődő Cziffra az 1950-es évek közepén újra pódiumra került, majd Liszt-díjjal is kitüntették. 1956. október 22-én az Erkel Színházban tomboló siker fogadta Bartók elképesztően bonyolult 2. *zongoraversenyének* szolistájaként. A zenetörténet és a forradalom története itt összekapcsolódott Cziffra sorsával: a határ másnap megnyílt, ő családjával együtt Párizsba emigrált, és hatalmas világsikereket ért el. A következő évek szárnyalása szöges ellentétben állt a korábbi évtized megpróbáltatásaival. Csakhamar kora egyik legkeresettebb zongoristája lett, versengtek érte a zenekarok és a koncerttermek, a Carnegie Hall, a Royal Festival Hall, a Hollywood Bowl vagy éppen a Tonhalle. 1969-ben saját nemzetközi versenyt alapított Versailles-ban, felújította és koncertteremmé alakította a romos senlis-i királyi kápolnát, amelyet később Liszt

Ferencről nevezett el, és ahol azóta is a legnevesebb muzikusok adják egymásnak a kilincset. Hatvanévesen újabb csapás érte. Egy balesetben elvesztette egyetlen fiát, aki karmesterként rendszeres muzsikustársa is volt. Ezután Cziffra soha többé nem lépett fel zenekarral.

A tárlat a Várkert Bazárban a nagyközönség számára látványos tablókon nyújt átfogó képet a rendkívüli művész nemzetközi pályájáról, missziójáról és életművéről.

A kiállítás december elejéig ingyenesen tekinthető meg. ❁

AZ ÁLRUHÁS KIRÁLY KRÓNIKÁSA KI VOLT ANTONIO BONFINI?

Tavaly szeptember óta két különleges szobor várja ismét a budai Várba látogatókat egykori helyén, a felső palotaudvart a Csikós udvarral összekötő, elegáns vonalvezetésű Stöckl lépcső tetején.

A Nemzeti Hauszmann Programnak köszönhetően nem csupán a corvinákat megmentő Marsigli gróf egykori szobrának másolata került vissza eredeti helyére, hanem Mátyás király történetírója, Antonio Bonfini újraalkotott mellszobrát is megtekinthetik az arra járók.

Az itáliai születésű humanista történetíró, Antonio Bonfini ötvenéves is elmúlt már, amikor 1486-ban Magyarországra érkezett. Fő műve, a Mátyás király megbízásából készített *Rerum Ungaricarum Decades* (A magyar történelem tizedei) egészen a 19. századig elsődleges forrásul szolgált mindazok számára, akik

meg szerettek volna ismerkedni nemzetünk történelmének 1496-ig tartó eseményeivel.

Születési évét egyes források 1427-re, míg mások 1434-re teszik, annyi azonban bizonyos, hogy Bonfini a közép-itáliai Piceno tartományban látta meg a napvilágot. Pályafutása a kor humanista gondolkodóiéhoz hasonló

mederben csordogált: fiatal korában gazdag családoknál dolgozott nevelőként, később az Ancona közelében található Recanatiban vállalt munkát, a helyi iskola professzoraként latint, görögöt, nyelvtant, költészetet és előadó-művészetet tanított.

1486-ban döntött úgy, hogy szerencsét próbál Mátyás udvarában,

➤ **Az eredeti Bonfini-corvina több mint kétezer oldalas lehetett, de csupán három eredeti töredék maradt fenn**

több korábbi munkájával felszerelkezve útnak indult hát, hogy bemutatkozzon a humanista szellemű magyar uralkodónak. Bonfini antréja meggyőző volt: elnyerte az uralkodó rokonszenvét, aki azonnal fel is fogadta őt felolvasónak felesége, a nápolyi születésű Aragóniai Beatrix mellé.

Hamarosan sokkal fontosabb feladatot is kapott: Mátyás király 1488-ban bízta meg korszakos műve, *A magyar történelem tizedei* megírásával. Ennek az évnek a tavaszán jelent meg ugyanis Brűnnben nyomtatásban Thuróczi János történetíró *Magyar krónika* című munkája, ám az udvar nem találta azt méltónak a magyar történelemhez, így Mátyás arra kérte Bonfini írja meg ő is a nemzet múltját, reneszánsz szellemben. Az itáliai történetíró szinte azonnal munkához is látott, a szövegen közel tíz évig hol Magyarországon, hol Itáliában dolgozott. Munkájának Mátyás király 1490-ben bekövetkezett halála sem vetett véget: mivel utódja, II. Ulászló is kiemelkedően fontosnak ítélte a művet, Bonfini nemcsak tovább írhatott, de 1492-ben

az uralkodó még magyar nemességet is adományozott neki munkásságáért. A magyar történelemről szóló hiánypótló alkotáson az itáliai történetíró egészen 1497-ig dolgozott. 1496 vé-

2021-ben Bonfini szobra is elfoglalhatta az őt megillető helyet a Hunyadi udvaron, a neoreneszánsz stílusú Stöckl lépcső tetején.

gére nemcsak a mű készült el, hanem annak négykötetes, drága pergamenre átírt mesteri másolata is, melynek 1494 tavaszán állt neki egy másoló, aki valószínűleg szintén Itáliából érkezett. A 15. század utolsó éveire Bonfini egészsége erősen megromlott, a magyar történelemről szóló nagyszabású munkája után néhány évvel, 1502 körül hunyt el, feltehetőleg szívrohamban.

➤ **Antonio Bonfini az egyik leghíresebb corvina díszcímlapján**

A magyar történelem tizedei nyomtatásban 1568-ban Zsámboki János humanista történetíró jelentette meg Bázelen. A Corvina könyvtár eredeti kódexének sorsáról nem maradtak fenn pontos információk. Az egykori teljes Bonfini-corvina terjedelmét a kutatások több mint kétezer oldalra teszik, a műből azonban csupán három eredeti töredék maradt fenn.

Ákárcsak a kalandos életű Marsigli grófé, 2021 szeptemberében Bonfini szobra is elfoglalhatta az őt megillető helyet a Hunyadi udvaron, a neoreneszánsz stílusú Stöckl lépcső tetején. A nagy történetíró eredeti, egykor ugyanitt álló mellszobrát annak idején Farkas Zoltán készítette, aki ügyvédi praxisa mellett foglalkozott szobrászattal is. A korabeli filmhíradó szerint a szobor 1934-es avatásán részt vett Sipőcz Jenő főpolgármester és Colonna herceg olasz követ is, ünnepi beszédek után pedig Horthy Miklós kormányzó koszorúzta meg Bonfini szobrát. Annak másodpéldányát Olaszországban, Ascoliban állították fel 1935-ben. Budapest második világháborús ostroma során az eredeti szobor eltűnt, 2008-ban, a Reneszánsz Év alkalmából alkották újra az olaszországi példány alapján. ✂

A KIRÁLYNŐ ÉDESSÉGE

A lányörökös. Eleinte csak így emlegették Ausztria első és egyben utolsó császárnőjét, Mária Teréziát. Jezuita nevelőinek köszönhetően már fiatal korában rendkívül művelt hölgy volt, a latintudása mellett beszélt németül, franciául, spanyolul, olaszul, és történelmi, földrajzi tanulmányain túl tanulságos példákat hallgathatott arról is, hogy milyen az ideális uralkodó. Később a nála csaknem egy évtizeddel idősebb férje, Lotaringiai Ferenc ismertette meg vele a politika gyakorlati megvalósításának fontosságát.

Uralkodása alatt engedélyt adott a budai Vár újjáépítésére, és bár ő maga mindössze kétszer járt Budán és Pesten, Mária Terézia kedvelte a magyar konyhát és vendégszeretetet. A királynő 1751 nyarán tett magyarországi látogatásának idején már zajlott a budai királyi palota újjáépítése, így nem ott szállt meg, hanem Pesten, Barkóczy Ferenc egri püspök palotájában, amelyet a legszebb pesti háznak tartottak. Vidéki kiruccanásra is volt ideje, hiszen augusztus 10-én és 11-én Gödöllőn Grassalkovich Antal vendége volt. A gödöllői fogadtatás olyan pompás-

ra sikerült, hogy a szemtanúk szerint akkora ünnepet Magyarország még nem látott. A királynő a magyar konyhát kifejezetten szerette, és egyik levelében külön is dicsérte a vendéglátást, a nagy ebédet, melynél mind nemes emberek szolgálták fel a fogásokat. Az uralkodónő szerette a fűszeres, húsos ételeket, a tokaji borokat, a desszertek közül pedig az aszalt gyümölcsöket, a mandulát, a csokoládét és a mézes, fűszeres süteményeket.

A királynő édes kedvence, a csokoládés piskóta, bizonyára nem hiányzott akkor sem az ünnepi asztalról. ✂

CSOKOLÁDÉTORTA SZILVASZÓSSZAL, AHOGYAN A KIRÁLYNŐ SZERETI

Hozzávalók a tortához:

- ✂ 10 dkg margarin ✂ 10 dkg étcsokoládé ✂ 3 tojás ✂ 10 dkg liszt ✂ 15 dkg cukor ✂ mandulaforgács a díszítéshez

Hozzávalók a szilvaszószhoz:

- ✂ 10-15 szem szilva ✂ cukor ízlés szerint ✂ 1 kávéskanál őrölt fahéj ✂ fél citrom reszelt héja ✂ pár csepp citromlé

Elkészítés:

A margarint a csokival alacsony lángon felolvasztjuk. A cukrot a tojásokkal habosra keverjük, majd beleszítáljuk a lisztet, és fehéredésig keverjük. Utána óvatosan beleszorgatjuk a langyosra hűlt csokis margarint. Sütőpapírral bélelt, 18 cm-es tortaformába öntjük. 180 fokos előmelegített sütőben tűpróbáig sütjük. Tetejét mandulaforgáccsal díszítjük. A szilvaszószhoz a szilvákat kimagozzuk és felkockázzuk. Hozzáadjuk a fűszereket, és lassú tűzön sűrűre főzzük. A mandulás csokitortát a szilvaszósszal tálaljuk.

KERESZTREJTVÉNY

Olvasóinkat hónapról hónapra játékra hívjuk, amelynek nem titkolt célja, hogy izgalmas, érdekes részleteket fedezzenek fel a budai Várnegyed csodás épületei között sétálva. A kérdés és egyben a rejtvény megfejtése ezúttal: mely várbeli ikonikus, nemrég megújult kulturális-építészeti örökség részlete látható a fotón?

A megfejtést, valamint a játékos nevét és címét december 12-ig várjuk e-mailben (budavarisetak@varkapitanysag.hu) vagy postai levélben (Várkapitányság Nonprofit Zrt., 1519 Budapest, Pf. 365). Kérjük, az e-mail tárgyában vagy a borítékon tüntessék fel: Magazin, rejtvény. A megfejtést postai úton beküldő játékosainkat kérjük, hogy a telefonszámukat is szíveskedjenek elküldeni a kapcsolatfelvétel megkönnyítése érdekében.

A helyes megoldást beküldők között páros belépőjegyet sorsolunk ki a Budai Várséták tematikus vezetéseire.

	✂	NÉMA HEKUS!	SOPÁNKODÓ SZÓ	A BIT JELE	PÁRATLAN SZÁM!	BELGA AUTÓJEL	✂
	1						U
KILOJOULE				INDULATSZÓ		SUGÁR JELE	
				NORVÉG AUTÓJEL		A JELZETT ÉVBEN	
LENGVEL FOLYÓ						EZÜST VEGYJELE	
... ARTIS						LENDÜLET JELE	
✂	KÉPES, BÍR	FRISS, HAMVAS	LUXEMBURGI AUTÓJEL DRAGON BALL ...	ÁRAMSÚRÚ-SÉG JELE MÁSODPERC RÖVIDEN	TINTA, ANGOLUL	ÜZLETI, RÖVIDEN	
LÁNGGAL ÉGŐ					KÖZÉPFÜL!	DUPLÁN ZOLA-REGÉNY	
					CSACSI BESZÉD	ÉTELÍZESÍTŐ	
BUDA KÖZEPE!			GRAMM	FÉLCSERJE			
			HOSSZÚSÁG JELE	GRAVITÁCIÓ JELE			
KÉPVISELŐT KÜLDŐ							URÁN VEGYJELE

A megfejtést beküldő személyek a megfejtés beküldésével elfogadják, hogy személyes adataik kezelése a <http://varkapitanysag.hu/adatkezesi-tajkoztato> internetes oldalon elérhető tájékoztatónak megfelelően történik.

Várkert
Bazár

ADVENT

TÓTH VERA adventi koncert

BUDAPEST BÂR duplakoncert

Magyar Nemzeti Táncgyűttes **TÉLI TÁNC**

HOT JAZZ BAND feat. **KOZMA ORSI**

Várkert Irodalom
Gyerekprogramok
Iparművészeti vásár

varkertbazar.hu

BUDAVÁRI
PALOTANEGYED